Rok 5. Warszawa, dnia 31 stycznia 1929 r. № 2.

OSZCZĘDNOŚĆ

Dwutygodnik poświęcony sprawie organizacji oszczędności w Polsce.

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH i POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE.

TREŚĆ:

NAKŁAD I WYDAWNICTWO
SPÓŁKI WYDAWNICZEJ „OSZCZĘDNOŚĆ"
WARSZAWA, PL. NAPOLEONA Nr. 7.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PL. NAPOLEONA Nr. 7, tel. 297-04.
POLSKI BANK KOMUNALNY

Składnica materjałów przy dwutygodniku

„OSZCZĘDNOŚĆ"

Posiada na składzie i dostarcza na każde żądanie natychmiast i w nieograniczonych ilościach następujące materjały i wydawnictwa:

Plakaty barwne (nowe wydanie) 70 × 100 ctm. za 100 egzempl. zł. 50.—

Plakaty barwne dla szkół za 100 egzemplarzy . . . . . zł. 50.00

Ulotki (patrz № 2 i 12 „Oszczędność" z 1925 r.) № 1 za 1000 egzempl. zł. 14.—

„ „ „ „ „ „ „ „ „ № 2 „ „ „ zł. 16.—

„ „ „ „ „ „ „ „ „ № 3 „ „ „ zł. 14.—

„ „ „ „ „ „ „ „ „ № 4 „ „ „ zł. 45.—

Broszurki-ulotki „Czy robotnik może oszczędzać" za 1000 szt. . . zł. 30.—

„Hanka" — broszura propagandowa dla kobiet za 100 szt. . . zł. 20.—

Oszczędnością i pracą ludzie się bogacą — ilustrowane broszurki propagandowe za 100 egzemplarzy . . . . zł. 12.50

„Oszczędnością a pracą" — broszura propagandowa dla ludności wiejskiej za 100 egz. . . . . zł. 12.—

Ucieka nędza przed tym co oszczędza — ilustrowane broszurki propagandowe dla młodzieży — za 100 egz. . . . . zł. 6.00

Przepisy o wkładach gwiazdkowych (w formie ulotek propagandowych) za 1,000 szt. . . . . zł. 15.—

Karneciki do nalepiania mareczek oszczędnościowych za 1000 egzemplarzy zł. 50.—

Mareczki oszczędnościowe, wartości nominalnej 5, 10, 20 i 50 gr.—za 1000 szt. zł. 1.30

Książeczki wkładowe za 1000 szt. . . . . zł. 250.—

„ „ dla komunalnych kas oszczędności z wyciągiem ze statutu i dodrukowaniem firmy za 1000 sztuk . . . . . . zł. 335.—

Bilanse miesięczne K.K.O. za 100 egzemplarzy . . . . zł. 5.—

Sprawozdania roczne wzór 1, 2, 3 i 4 — za 100 egzemplarzy . . zł. 25.—

pozatem książki:

„Komunalne Kasy Oszczędności w Rzeczpospolitej Polskiej" — D-ra K. Windakiewicza za 1 egz. . . . . zł. 5.—

„Historja bankowości w zarysie" — prof. S. Woyzbun za 1 egz. . zł. 2.—

Do cen powyższych doliczamy koszty opakowania i przesyłki.

Zamówienia prosimy kierować do administracji czasopisma „Oszczędność", Warszawa, pl. Napoleona 7.

Rok 5. Warszawa, dnia 31 stycznia 1929 r. № 2.

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE.

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE.

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 32.—
Półrocznie	„ 16.—
Kwartalnie	„ 8.—
Miesięcznie	„ 3,—

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, pl. Napoleona Nr. 7, tel. 297-04
POLSKI BANK KOMUNALNY
REDAKTOR: KAZIMIERZ PYSZKOWSKI

O konieczności wychowania gospodarczego młodzieży szkolnej.

W dobie obecnej odpowiednio życiowo wykształconym jest ten, kto umie należycie przeprowadzić racjonalizację dóbr doczesnych, tak w sprawach osobistych, jak i ogólnych. Uznając słuszność tego twierdzenia, winniśmy skierować wychowanie młodzieży, a zwłaszcza młodzieży szkolnej, w tym kierunku.

Zadaniem więc szkoły byłoby uczyć młodzież poznawać nietylko wartość dóbr doczesnych, ale i praktycznego zastosowania ich w życiu codziennem.

Stary humanistyczny ideał wychowawczy, mający za cel przedewszystkiem pielęgnowanie prawości, piękna i dobra, nie uwzględniał w należytej mierze ustosunkowania się człowieka do rzeczy życiowych i gospodarczych. A przecież życie, a zwłaszcza życie obecne, wymaga od każdej jednostki, poza walorami umysłowemi, choćby zwykłej umiejętności odpowiedniego szafowania dobrami doczesnemi.

Szkoła, jako przedewszystkiem główny czynnik wychowawczy, odpowiedzialną jest w wielkiej mierze za wykształcenie nietylko ducha i ciała młodego pokolenia w myśl zasady „mens sana in corpore sano", ale powinna uwzględniać w całej rozciągłości podniesienie uzdatnienia gospodarności młodzieży. Nie znaczy to bynajmniej, aby szkoły stały się wyłącznie szkołami fachowemi; chodzi o to aby przygotowywały młodzież zahartowaną odpowiednio do życia.

Według zasad racjonalnej polityki gospodarczej narodu, winni wszyscy jego obywatele mieć zapewniony byt godny człowieka.

Zadania, które nakłada się na szkołę, nie są nowe. Winna ona tylko dotrzymywać kroku ogólnemu naszemu rozwojowi gospodarczemu. Ze względów polityczno-gospodarczych jest walka nasza o byt bardzo ciężka. Dlatego też, aby w walce tej zwyciężyć, koniecznie podnieść musimy jakość i wydajność naszej pracy. Zdolności ku temu winna wszczepiać i rozwijać szkoła. Powinna ona dbać, obok podawania wiadomości zrozumienia zasad o rozwoju i położeniu gospodarczem w Polsce, także wiadomości o wytwarzaniu, zamianie i celowej konsumpcji dóbr narodu. Powinna przedstawiać młodzieży jasno zależność i cele gospodarki krajowej w odniesieniu do polityki gospodarczej ogólno-światowej. Powinna wskazywać młodzieży drogi, które mogą prowadzić do dalszego rozwoju gospodarczego kraju, zwracając uwagę na przeszkody i trudności, piętrzące się na tych drogach, ucząc poznawać z tego siły i zdolności, których rozwinięcie jest tak konieczne. Powinna wzbudzać u młodzieży chęć zajęcia i wypełnienia każdego stanowiska na zaszczytnem polu pracy dla Polski.

Przy ogólno umysłowo-technicznem, jak i obyczajowem kształceniu naszej młodzieży, nie powinniśmy zapominać zapoznać młodzież z naszą biedą gospodarczą, ale zwracać uwagę na konieczność powiększenia wydajności pracy. Szkoła winna wpływać także na indywidualne i koleżeńskie współżycie swoich uczniów, w myśl prawdziwie celowo zrozumianej gospodarności, wzbudzając w nich spontaniczną chęć samowystarczalności i pilności oraz prawdziwą radość twórczego oszczędzania.

Zwłaszcza w dzisiejszych czasach jest rzeczą największej wagi, aby młodzież już w szkole nabrała przekonania do aktywności gospodarczej narodu.

Każda, chociażby najmniejsza, szkoła może spełnić w tym kierunku doniosłe zadanie, jeżeli posiada nauczyciela o żywem zainteresowaniu dla tych zagadnień. Nie moją rzeczą podawać środki zastosowania sposobu nauczania młodzieży w tym kierunku.

Nowe plany nauczania i literatura książek szkolnych nie tylko za granicą, ale i u nas przewidują już częściowo tę reformę pracy szkolnej. Nauczyciel jednak jest i pozostanie zawsze osobą główną, mającą sposobność żywem słowem zainteresować młodzież, biorąc za punkt wyjścia do swojej nauki o gospodarności — stosunki gospodarcze najbliższych stron rodzinnych, przez co spotęguje wyrazistość wykładu i przejęcie się niem ucznia.

W celu odpowiedniego zainteresowania młodzieży, mogą posłużyć wykłady o wyrobach krajowych, metodach pracy, związkach handlowych, urządzeniach komunikacyjnych, zagadnieniach o przywozie i wywozie, zagadnieniach socjalnych o walce z bezrobociem i opiece nad bezrobotnymi, a w szczególności o tworzeniu kapitału oszczędnościowego w Kasach oszczędności udzielaniu przez nie kredytu itd.

Pozatem można by, jako przykład, podawać osoby w Ojczyźnie, które przez swą zdolność gospodarczą doszły do znaczenia.

Używanie w szkole materjału statystycznego w przedstawieniu graficznem wzbudzić może, zwłaszcza u młodzieży starszej, wielkie zainteresowanie.

Każdy prawie dziennik podaje w swoim dziale gospodarczym podkładki do kontynuowania takich wykresów. Jeśli więc młodzież śledzić będzie z zajęciem takie prace statystyczne, będzie to już ważnem oświadczeniem się jej za życiową walką gospodarczą swojego narodu, które w przyszłości przynieść może pożądane owoce.

Opierając wykłady swoje na tak obszernym materjale naukowym, może szkoła dokonać wielkiej pracy w kierunku gospodarczo-celowo-oszczędnościowego wychowania młodzieży i przysporzyć Państwu obywateli odpowiednio gospodarczo przypotowanych.

Na temat powyższy toczy się obecnie w fachowo-gospodarczej prasie niemieckiej obszerna dyskusja, z którą należałoby, ze względu na doniosłość zagadnienia, zapoznać społeczeństwo polskie, a zwłaszcza nauczycielstwo.

Wypada na tem miejscu zaapelować również do naszych Kas Oszczędności, aby, współpracując z nauczycielstwem przez zakładanie Szkolnych Kas Oszczędności, uświadamiały tem samem i ze swojej strony młodzież o idei oszczędnościowej, w której leży przyszłość gospodarcza naszego narodu.

K. Namysł

Dyrektor Miejskiej Kasy Oszczędności w Katowicach.

Oznaczenie granic, w jakich Kasy Oszczędnościowe mogą wykonywać czynności bez uszczerbku dla swych zadań bezpośrednich i zasad organizacyjnych.

„Definition des limites, dans lesquelles les Caisses d'Epargne peuvent remplir les fonctions de banques sans que, ni leur but, ni leur raison d'être na soient lésés".

Zamieszczamy niżej referat, opracowany przez p.p. D-ra Adama i B. Mrozowskiedo na drugi Międzynarodowy Kongres Oszczędnościowy w Londynie. Ze względu na krótki okres czasu, jaki dzieli Biuro Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych w Polsce od ostatecznego terminu przesłania tego referatu, wskazanem jest, aby ewent. wnioski i uwagi kierowane były w ciągu lutego r. b. wprost do Biura Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych, Warszawa, Jasna 9. *REDAKCJA.*

W myśl uchwały Pierwszego Międzynarodowego Kongresu Oszczędnościowego w sprawie wykonywania przez instytucje oszczędnościowe czynności bankowych, winny decydować o tem „względy konieczności, czyli potrzeby miejscowej lub ogólno-krajowej", samo zaś wypełnianie ich powinno odbywać się zgodnie z przepisami prawa lub—w jego braku według—postanowień statutu instytucji.

Myślą przewodnią tej uchwały jest zatem zasada, że czynności bankowe nie powinny stanowić głównego zadania kas oszczędności, zastrzeżenie zaś zamknięcia odnośnych funkcji kas w ramy obowiązującego prawodawstwa uważać należy za dezyderat, skierowany pod adresem czynników ustawodawczych, takiego sformułowania przepisów prawnych, aby były zgodne z naczelną zasadą uchwały kongresowej.

Oczywistem jest bowiem, że o zakresie i rodzaju czynności instytucji oszczędnościowych zawsze decyduje w instancji ostatniej obowiązujące je ustawodawstwo, nawet gdyby postanowienia jego stały w jaskrawej sprzeczności z uchwałami Kongresu.

Dlatego też, mówiąc o zakresie czynności bankowych publicznych instytucji oszczędnościowych w Polsce, przedstawimy analizę odnośnych obowiązujących te zakłady przepisów prawnych, aby umożliwić ocenę, w jakim stopniu odpowiadają one uchwałom Kongresu oraz, jak dalece pokrywają się z dezyderatami, wysuniętemi przezeń pod adresem tych instytucji.

Ten sposób przedstawienia stanu rzeczy w Polsce uważamy za bardziej wskazany, aniżeli wyliczenie odpowiednio podsumowanych faktów poszczególnych, dla dwuch powodów: pierwszym jest okoliczność, że do końca roku 1928-go działalność polskich instytucji oszczędnościowych, z wyjątkiem Pocztowej Kasy Oszczędności, regulowana była jeszcze zaborczemi przepisami prawnemi, dla prawidłowej więc oceny jej koniecznem byłoby komplikowane porównywanie ich i uzasadnianie różnic, wynikających z samego odmiennego ustroju tych zakładów; drugim powodem jest to, że na polskie ustawodawstwo oszczędnościowe, zresztą jeszcze nie skończone—jeżeli chodzi o organizacje centralne i związkowe instytucji oszczędnościowych — wpływała w niemałym stopniu ideologja Kongresu oraz pogłębiające ją pokongresowe piśmiennictwo fachowe. Wobec tego uznać należy, że zarówno Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13.IV 1927 r.—jako norma ustawowa, i rozporządzenie wykonawcze z dn. 26.III. 1928 r.—jako jej rozwinięcie, o ile chodzi o komunalne kasy oszczędności, oraz zarządzenia, dotyczące działalności Pocztowej Kasy Oszczędności, wydawane w wykonaniu Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27.VI.1924, odźwierciadlają uchwały Pierwszego Międzynarodowego Kongresu Oszczędnościowego i wprowadzają je w życie jeszcze przed prekluzyjnym niejako terminem, który stanowi data drugiego Kongresu.

Jak wspomniano wyżej, przedmiot niniejszego elaboratu stanowić będą czynności bankowe publicznych instytucji oszczędnościowych, działających na podstawie ustaw specjalnych.

Ustawowo należą do nich: wymienione już Pocztowa Kasa Oszczędności i Komunalne Kasy Oszczędności, a ponadto— Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny i gminne Kasy pożyczkowo-oszczędnościowe.

Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny pomijamy, gdyż ich obowiązek popierania oszczędności i współdziałania jej stanowi właściwie tylko jedno z zadań ubocznych, obok bezpośrednich czynności bankowych o zakresie tak szerokim, że działalność oszczędnościowa tych dwuch instytucji niknie przy nich niemal zupełnie.

Pozostaje nam przeto do zanalizowania działalność bankowa pozostałych publicznych instytucji oszczędnościowych: Pocztowej Kasy Oszczędności, komunalnych kas oszczędności i gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych.

Założeniem podstawowem uchwały Pierwszego Międzynarodowego Kongresu Oszczędnościowego, dotyczącej czynności bankowych kas oszczędności, była pewność, płynność i rentowność lokat ich funduszów.

Tym trzem postulatom naczelnym ustawodawstwo polskie czyni najzupełniej zadość: wszystkie trzy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, mające moc ustawową, a więc z dn. 27.VI. 1924 r., dotyczące Pocztowej Kasy Oszczędności, z dn. 30.XII 1924 r. o gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych oraz z dn. 13.IV 1927 o komunalnych kasach oszczędności — 1-o zastrzegają jaknajdalej idące, prawie wyłącznie pupilarne bezpieczeństwo lokat, 2-o dopuszczają ich różnorodność, umożliwiającą szybkie upłynnienie zaangażowanych funduszów, oraz 3-o zezwalają na dochodowe operacje prowizyjne bez angażowania własnych zasobów Kasy, w celu rozwoju życia gospodarczego prowincji i ułatwienia obrotów płatniczych, zwłaszcza bezgotówkowych.

Ponieważ czołowe miejsce wśród polskich instytucji oszczędnościowych, tak pod względem chronologicznym co do daty powstania norm, regulujących jej działalność, jak i pod względem terytorjalnego jej zakresu oraz wyników cyfrowych, zajmuje Pocztowa Kasa Oszczędności, od niej zaczniemy badanie, w jakim stopniu zadośćczyni ona wspomnianym uchwałom Kongresu.

Na wstępie zaznaczyć należy, że Pocztowa Kasa Oszczędności, jest nie tylko instytucją wyłącznie oszczędnościową, lecz również wybitnie przekazową, zadaniem jej bowiem ustawowem jest współdziałanie obiegowi pieniężnemu i ułatwianie obrotów płatniczych, w szczególności bezgotówkowych, przez swój wydział czekowy.

O charakterze przeto Pocztowej Kasy Oszczędności, jako państwowej instytucji finansowej, decydują zasadnicze jej czynności, dla jakich została powołaną do życia, tj. obrót oszczędnościowy i przekazowo-czekowy; dalszy zakres działania P,K.O. jest jedynie następstwem tych czynności zasadniczych i w zupełności od nich zależny.

Głównem źródłem kapitału obrotowego Pocztowej Kasy Oszczędności, są operacje kredytowe bierne t. j. takie, na podstawie których powstają dla P.K.O. zobowiązania, a do których zalicza się przyjmowanie wkładów oszczędnościowych na oprocentowanie oraz przekazowy obrót czekowy w kraju i zagranicą.

Z powyższych względów P. K. O. musi dawać gwarancję bezpieczeństwa tych wkładów przy wykonywaniu swych czynności, które winny podlegać łatwej realizacji, aby Instytucja mogła otrzymać odpowiednią płynność kapitału, którym obraca. Z drugiej zaś strony, czynności wykonywane przez P. K. O. muszą wykazywać rentowność lokat funduszów instytucji.

Gwarancję powyższych momentów daje w zupełności Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27.VI 1924 r. o P.K.O. wydane w formie ustawy.

Poza czynnościami zasadniczemi, dla jakich P.K.O. została stworzoną, Instytucja ta wykonuje cały szereg czynności, bankowych tak na rachunek własny, jak i na rachunek komisowy swoich klijentów.

Do czynności bankowych, wykonywanych przez P.K.O. w myśl powyższej ustawy należy:

1) wykonywanie zleceń członków obrotu P.K.O. (klijentów) w przedmiocie zakupu, sprzedaży i przechowywania papierów wartościowych o stałem oprocentowaniu i dywidendowych, tych ostatnich notowanych na polskich giełdach pieniężnych, oraz walut i dewiz zagranicznych;

2) wykonywanie zleceń członków obrotu P.K.O. (klijentów) w zakresie inkasa weksli, frachtów i innych należności;

3) wynajmowanie skrytek (safes);

4) zakup i sprzedaż na rachunek własny papierów wartościowych, komunalnych, przez Państwo gwarantowanych, oraz papierów hipotecznych zabezpieczonych w pierwszej połowie wartości nieruchomości wiejskich i miejskich;

5) współdziałanie przy emisji pożyczek państwowych i komunalnych;

6) udzielanie pożyczek krótkoterminowych;

7) nabywanie wierzytelności hipotecznych i innych praw rzeczowych, o ile chodzi o pokrycie i zabezpieczenie należności wątpliwych lub niezapłaconych w terminie.

Fundusze, któremi P.K.O. obraca, dzielą się na:
kapitały obrotu oszczędnościowego,
kapitały obrotu czekowego,
fundusz zapasowy.

Około 20—25% zobowiązań natychmiast płatnych z funduszów obrotu oszczędnościowego i czekowego, pozostaje jako rezerwa, na utrzymanie odpowiedniej płynności kapitału obrotowego. Rezerwa ta trzymana jest częściowo w kasach P.K.O., poza tem na rachunku żyrowym w Banku Polskim, oraz — z zastrzeżeniem natychmiastowej płatności — na rachunkach w Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowym Banku Rolnym.

Z sumy kapitału obrotu oszczędnościowego, P. K.O. zatrzymuje na rezerwę płynności 20%, resztę lokuje w myśl ustawy w papierach wartościowych państwowych, komunalnych przez Państwo gwarantowanych, oraz w papierach hipotecznych nieruchomości wiejskich i miejskich.

Z sumy kapitału obrotu czekowego, na utrzymanie odpowiedniej płynności zatrzymuje P. K. O., jako rezerwę 25%, resztę zaś lokuje częściowo w poprzednio wymienionych papierach wartościowych, częściowo zaś w pożyczkach krótkoterminowych, płatnych w przeciągu sześciu miesięcy, z prawem prolongaty na dalsze dwa miesiące.

Pożyczki te w myśl ustawy winny być udzielane na cele publiczne, na zasilenie funduszów obrotowych kas oszczędności i spółdzielni kredytowych oraz na cele gospodarcze.

Jako zabezpieczenie udzielanych pożyczek, uwzględnione być winny szczególnie gwarancje w for-

nie papierów wartościowych państwowych, komunalnych, przez Państwo gwarantowanych i papierów hipotecznych zabezpieczonych w pierwszej połowie wartości nieruchomości wiejskich i miejskich.

Fundusz zapasowy, tworzony jest z corocznie wykazanego czystego zysku P.K.O. tak długo, póki tenże nie osiągnie 10% ogólnej sumy wszystkich kont oszczędnościowych i czekowych. Z tą chwilą cały zysk P.K.O. wraz z odsetkami z funduszu zapasowego, przelewany będzie corocznie do Skarbu Państwa. Fundusz zapasowy służy wyłącznie na pokrywanie ewentualnych strat P.K.O. i ma być lokowany w papierach państwowych, a odsetki stąd powstałe mają być tak długo do funduszu dopisywane, dopóki tenże nie osiągnie wyżej oznaczonej wysokości.

Przy wykonywaniu czynności bankowych na rachunek komisowy klijentów, a więc przy obrocie papierami wartościowymi, przy inkasie weksli, frachtów i innych należności, oraz przy przechowywaniu w depozytach papierów wartościowych i przy wynajmowaniu skrytek (safes) pobiera P.K.O. prowizję w wysokościach, ustalonych przez swą Radę Zawiadowczą.

Przy udzielaniu pożyczek lombardowych pod zastaw:

papierów procentowych i akcji,
walut i dewiz obcych,
weksli z terminem płatności do 6-ciu miesięcy, oraz
za kaucją hipoteczną

pobieraną przez P.K.O. stopę procentową ustala również Rada Zawiadowcza.

Pożyczki powyższe udziela P.K.O. z terminem najwyżej 6-cio miesięcznym, przyczem w razie niespłacenia pożyczki w terminie, P.K.O. ma prawo sprzedaży tych zastawów, bez odwoływania się do sądów i bez stawiania dłużnika w zwłoce, tak, jak wogóle ściąganie wszelkich należności z tytułu kredytu przyznanego przez P.K.O., odbywa się trybem przewidzianym dla egzekucji bezspornych należności skarbowych.

Walory, złożone dla zabezpieczenia pretensji P.K.O., nie mogą podlegać aresztowi ani sekwestrowi za żadne prywatne ani skarbowe należności, dopóki nie będzie zapłacona cała wydana na nie pożyczka, wraz z przypadającemi procentami.

Następnemi w/g kolejności dat aktu prawnego, określającego ich organizację, są gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, których działalność reguluje Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 30.XII 1924 oraz wydany na jego podstawie w trybie rozporządzenia wykonawczego Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 13.III 1925 r. statut normalny tych zakładów.

Stanowią one instytucje drobne o terytorjalnym zakresie działalności, nie wykraczającym poza obręb gminy wiejskiej, liczącej przeciętnie nie więcej ponad 8000 mieszkańców, istnieją zaś jedynie na terenie b. dzielnicy rosyjskiej, co jest uzasadnione względami historyczno-politycznemi.

Kasy gminne zostały bowiem powołane do życia jeszcze przez władze rosyjskie w r. 1869-ym, tuż po powstaniu, i miały stanowić narzędzie zjednania dla rządu rosyjskiego i przywiązania doń mas włościańskich, drogą popierania ich interesów materjalnych, często sprzecznych z interesami „nielojalnego" obywatelstwa. Dla osiągnięcia tego celu politycznego kasy gminne zostały całkowicie podporządkowane komisarzom włościańskim i naczelnikom powiatów, a jako wygodne narzędzie w rękach władz zaborczych przetrwały ze zmianami (z których ostatnia miała miejsce w r. 1906) aż do wojny. Mimo jednak, że przy zakładaniu gminnych kas pożyczko-oszczędnościowych, kierowano się względami polityki rusyfikacyjnej, odegrały one, wbrew intencjom swych twórców, poważną rolę w życiu gospodarczem drobnego rolnictwa. Stało się to dzięki brakowi jakichkolwiek innych zakładów drobnego kredytu, albowiem niemal do 1904 r., t. j. do okresu t. zw. rewolucyjnego, tworzenie spółdzielni kredytowych napotykało w b. zaborze rosyjskim na niesłychane trudności ze strony władz administracyjnych, wietrzących w każdem przedsięwzięciu społecznem niebezpieczeństwo dla całości imperjum rosyjskiego. Wobec takiego stanu rzeczy z jednej strony, a przy tem dążenia ludności do wyzyskania dla potrzeb kredytowych wszelkich istniejących możliwości, kasy gminne osiągnęły dość znaczny stopień rozwoju, zarówno jako instytucje wkładowe oraz kredytowe.

Następstwem ewakuacji zaborczych władz rosyjskich w sierpniu 1915 r. było wywiezienie do Rosji również dokumentów, ksiąg i funduszów przeszło 1500 kas gminnych, których wkłady oszczędnościowe wynosiły wówczas 60,3 miljonów fr. złotych.

Z chwilą wskrzeszenia Państwa Polskiego aktualną się stała nie tylko sprawa rewindykacji wywiezionego mienia kas, ale również i powołania do życia instytucji, któreby — oczywiście zorganizowane według innych przesłanek — wypełniły lukę, spowodowaną zawieszeniem czynności przez ewakuowane kasy, zwłaszcza, że stopień rozwoju spółdzielczości kredytowej nie dawał gwarancji należytego zaspokojenia potrzeb kredytowych drobnego rolnictwa.

I oto wspomniane wyżej Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej stanowi podwalinę wznowionej, ściśle mówiąc, działalności kas gminnych w b. zaborze rosyjskim, której zakres ogranicza się do czynności: 1 — wkładowo-oszczędnościowych, 2 — bardzo wąskich kredytowych i 3 — lokacyjnych, przyczem czynności kredytowe są ściśle dostosowane do potrzeb drobnego rolnictwa oraz uwzględniają jego możliwości gwarancyjne: hipotekę, poręczenie i zastaw inwentarza lub ziemiopłodów.

Sensu stricto wszystkie powyższe czynności, jako wchodzące w zakres normalnej działalności banków, mają charakter bankowy, z punktu widzenia przeto uchwały Pierwszego Kongresu Oszczędnościowego interesującem może być tylko ustalenie, w jakim stopniu odpowiadają one wyrazonym w niej postulatom bezpieczeństwa, płynności i rentowności.

Co do pierwszego, tak norma ustawowa, jak i rozporządzenie wykonawcze (statut) przepisują 1-o całkowitą gwarancję gminy za wkładki i inne zobowiązania kasy, 2-o zaś bardzo wysoki stosunek zabezpieczenia dla lokat ograniczonych: a) do pożyczek hipotecznych, b) pod zastaw mienia ruchomego i nieruchomego oraz c) skryptowych, wreszcie — d) do lokacji w papierach wartościowych.

Całkowita ustawowa gwarancja gminy za wkładki wyczerpuje zupełnie moment ich bezpieczeństwa, zaś przepisy, dotyczące lokaty funduszów kasy nie mniej czynią zadość temu wymaganiu.

Jeżeli bowiem chodzi o pożyczki hipotecz-

ne, to nie mogą one być udzielane inaczej, jak za zabezpieczeniem pupilarnem i tylko na nieruchomości z wywołaną hipoteką, ubezpieczone od ognia przynajmniej do wysokości pożyczki oraz z zastrzeżeniem, że ogólna suma zobowiązań dłużnika hipotecznego w stosunku do kasy nie może przekraczać 90% nieobciążonej wartości jego majątku nieruchomego (hipoteki). Czyli, inaczej mówiąc, przy zaciąganiu pożyczki hipotecznej przez dłużnika kasy z tytułu innych zobowiązań (skryptowych i zastawowych), ich wartość łączna wraz z pożyczką hipoteczną eskontuje się w stosunku wyżej podanym z wartości nieruchomości, i wymiar ten określa jego zdolność kredytową. W wyniku odpowiada to 45% wartości hipotecznej, co przewyższa o 5% stopień bezpieczeństwa pupilarnego.

Pożyczki, zabezpieczone mieniem ruchomem, inwentarzem oraz ziemiopłodami nie mogą przekraczać 50% wartości zastawu, obliczonej w/g cen miejscowych z obowiązkiem uzupełnienia do 8 dni zastawu w razie obniżenia jego ceny, pod rygorem sprzedaży bez upoważnienia sądowego.

Do pożyczek za poręczeniem jest niezbędne złożenie weksla z żyrem wzgl. skryptu dłużnego, poręczonego solidarnie z zastrzeżeniem, że tak żyro, jak poręczenie zalicza się jako prosty dług na poczet zdolności kredytowej ręczyciela.

Jeżeli do tych rygorów dołączyć przywilej pierwszeństwa dla zobowiązań Kasy oraz egzekucji administracyjnej bez upoważnienia sądowego -z wyjątkiem wierzytelności hipotecznych to stopień ustawowego zabezpieczenia lokat kas gminnych w pożyczkach uznać należy za najzupełniej wystarczający.

Lokaty w papierach wartościowych mają charakter wyłącznie pupilarny, ustawa bowiem nie przewiduje innych papierów lokacyjnych, jak państwowe lub gwarantowane przez Państwo.

Płynność funduszów kas gminnych mają na widoku przepisy, ustalające stosunek lokat do sumy wkładek oszczędnościowych. Stosunek ten wyraża się jako 25% tej sumy dla pożyczek długoterminowych, do lat 10, spłacalnych jednak w ratach conajwyżej rocznych, oraz 25% dla pożyczek, udzielanych osobom prawnym, istniejącym i działającym na terenie gminy. Tym sposobem ustawowo conajmniej 50% sumy powierzonych kasie funduszów musi być ulokowane krótkoterminowo, z praktyki zaś wynika, że lokaty tego rodzaju wynoszą 50—57% wspomnianej sumy, gwarantując dostateczną płynność, szczególniej w związku z lokatami w papierach państwowych, możliwych każdej chwili do zlombardowania.

O rentowności decyduje, oczywiście, rozpięcie między stopą procentową czynną a bierną, niestety zbyt wysokie nietylko wskutek ogólnych warunków finansowych, lecz również dzięki niewspółmiernemu stosunkowi wysokości rozprowadzanych przez kasy kredytów państwowych do ich kapitałów zakładowych, oraz wkładów oszczędnościowych.

Podkreślić bowiem należy, że od początku swego istnienia (1925 r.) gminne Kasy pożyczkowo-oszczędnościowe stały się organami rozdziału kredytów rządowych, siewnych, nawozowych i t.d. i wykonywują te funkcje według zgóry ustalonego planu za prowizją, która wobec łącznej wysokości pożyczek tego rodzaju wielokrotnie przewyższa odsetki płacone przez Kasy wkładcom.

O rozmiarach zaś tej akcji rozdzielczej daje wyobrażenie stosunek sumy kredytów udzielonych do kwoty funduszów zakładowych i wkładek oszczędnościowych, który w r. 1927 wyrażał się jak 4,6 : 1 (444 kasy udzieliło 10,744,440 złotych pożyczek wobec 1,485,309 złotych kapitału zakładowego i 858.020 złotych wkładek oszczędnościowych).

Pomijając wnioski, których wyprowadzenie na podstawie danych cyfrowych nie należy do przedmiotu niniejszego referatu, powyższe przedstawienie ograniczonego do 3 rodzajów pożyczek (poza operacjami wkładowemi) zakresu czynności bankowych gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych świadczy, że normy ustawowe odpowiadają całkowicie uchwałom Kongresu, zaś działalność kas nie wykracza poza granice przezeń wytknięte, uwzględniając jednocześnie całkowicie potrzeby tych sfer ludności, dla których zostały utworzone.

Trzeci typ publicznych instytucji oszczędnościowych stanowią komunalne kasy oszczędności, oparte na wspomnianem już wyżej Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13.IV 1927 r. i rozporządzeniu wykonawczem do niego Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu z dn. 26.III 1928 r., któremi zostały zniesione i zastąpione przepisy prawne austrjackie i pruskie, dotychczas obowiązujące w poszczególnych dzielnicach Państwa.

Prawodawstwo polskie, pozostając niemal bez zmiany przepisy, dotyczące działalności wkładowo-oszczędnościowej kas oszczędności, znacznie rozszerzyło ich zakres operacji czynnych, uwzględniając najistotniejsze potrzeby tak ludności w dziedzinie kredytu i ułatwień obrotu płatniczego, jak i Państwa, jeżeli chodzi o ten ostatni, zwłaszcza wobec niedostatecznego obiegu pieniężnego.

Przy ustalaniu zasad czynności wkładowych momentem decydującym był wzgląd na bezpieczeństwo powierzonych kasom funduszów. To też jako warunek nieodzownie konieczny powstania kasy ustawa przepisuje przyjęcie przez gminę, organizującą kasę, poręki conajmniej za wkłady oszczędnościowe, w rzeczywistości zaś miasta i powiaty przyjmują powszechnie porękę nieograniczoną za wszystkie zobowiązania kasy, czemu ustawa się nie sprzeciwia.

Przy formułowaniu przepisów ustalających zakres operacji czynnych komunalnych kas oszczędności wychodzono z założenia, że zakłady te mają zaspokoić potrzeby kredytowe przedewszystkiem miejscowe i to tych sfer ludności, które albo zgoła nie mają dostępu do banków prywatnych, albo też korzystanie z pomocy tych ostatnich byłoby dla nich zbyt uciążliwe. Przez poparcie bowiem rozwoju gospodarczego stanu średniego osiągnie się jego wzmocnienie materjalne, które z kolei przyczyni się do wzrostu oszczędności, nie mówiąc o takich następstwach ogólnych, jak podniesienie poziomu kulturalnego, stopy życiowej i t. d.

Obok tego założenia podstawowego, miarodajnym był również i wzgląd na konieczność ułatwienia obrotu pieniężnego i wprowadzenia współczesnych sposobów płatniczych na prowincji, cierpiącej na brak odpowiednich instytucji finansowych. Siedzibę oddziałów emisyjnego Banku Polskiego oraz banków państwowych, jakoteż akcyjnych stołecznych stanowi bowiem poza stolicą -niewielka ilość miast wojewódzkich oraz

większych ośrodków przemysłowych i handlowych, posiadających nawet zresztą i własne zakłady kredytowe. Głębsza prowincja natomiast, poza spółdzielniami kredytowemi o stosunkowo niewielkiej możliwości finansowej, ograniczonej w dodatku do popierania interesów ściśle zawodowych, a nawet narodościowych i wyznaniowych, pozbawiona była poważnych instytucji, któreby mogły służyć potrzebom ogólnym i ułatwić gospodarcze zespolenie prowincji ze stolicą oraz ośrodkami przemysłu i handlu.

Wreszcie nie był bez wpływu na układanie przepisów, normujących operacje komunalnych kas oszczędności, wzgląd na bezpieczeństwo ich funduszów, stanowiące podstawowy warunek skuteczności ich akcji oszczędnościowej.

Dzięki wszystkim względom powyższym, komunalne kasy oszczędności w świetle obowiązujących je przepisów prawnych są instytucjami wkładowemi oraz kredytu raczej krótkoterminowego, aczkolwiek mogą udzielać również pożyczek na dłuższe terminy, mianowicie hipotecznych i komunalnych.

Podstawowemi ich operacjami, przewidzianemi w ustawie są: lokaty w pupilarnych papierach wartościowych państwowych, komunalnych i towarzystw kredytu długoterminowego; lombard tychże papierów do 75% ich wartości; kredyt hipoteczny bezpośredni lub w drodze nabycia wierzytelności hipotecznej, pod warunkiem w obu wypadkach pupilarnego zabezpieczenia go; kredyt budowlany wekslowy, zabezpieczony ewikcją hipoteczną, do wysokości 50% wartości wykonanych robót; kredyt dla spółdzielni do wysokości ich funduszów własnych i udziałów członków z zastrzeżeniem zabezpieczenia go dodatkową odpowiedzialnością członków; kredyt za poręczeniem solidarnem skryptowem lub wekslowem dwuch ręczycieli; dyskonto weksli o dwuch podpisach; eskont: książeczek oszczędnościowych publicznych kas oszczędności, wypowiedzianych i wylosowanych, pupilarnych papierów wartościowych oraz ich kuponów; kredyty publiczne: za gwarancją Państwa, związkom komunalnym tak własnym jak i obcym, związkom prawno-publicznym, fundacjom i komunalnym zakładom zastawniczym; lokata wolnej gotówki w Banku Polskim, bankach państwowych i komunalnych, w Pocztowej Kasie Oszczędności i komunalnych kasach oszczędności.

Wybór wyszczególnionych lokat oraz ustalenie stosunku angażowanych w nich funduszów pozostawiony jest całkowicie uznaniu kas, jedyne zaś zastrzeżenia stanowią: 1-o obowiązek stałego umieszczania w papierach pupilarnych państwowych lub gwarantowanych przez Państwo 5% sumy wkładów oszczędnościowych o ile przewyższa ona 200.000 złotych tudzież 20% funduszu zasobowego wzgl. jego nadwyżki ponad wartość nieruchomości, stanowiącej jego lokatę; oraz 2-o ustalenie maksymalnej wysokości kredytu własnemu związkowi poręczającemu łącznie z portfelem jego obligacji na 10% sumy wkładów oszczędnościowych, wzgl. — za zezwoleniem władzy nadzorczej — na 20% tejże sumy.

Tym sposobem przy całkowitem wyzyskaniu przez gminę poręczającą najwyższej ustawowej normy jej kredytu w kasie (20%) i wypełnieniu obowiązku lokaty w papierach państwowych (5% wkładów oszczędnościowych oraz 20% funduszu zasobowego, wynoszącego ustawowo maksymalnie 10% ich wysokości) unieruchomienie funduszów kasy wynosiłoby razem 27% sumy wkładów oszczędnościowych, czyli na pozostałe operacje czynne pozostawałoby po potrąceniu pogotowia kasowego (łącznie z lokatami w bankach) zgóry 50% sumy zgromadzonych oszczędności.

Obok wyszczególnionej wyżej czynności kredytowej, ustawa zezwala kasom bez zastrzeżeń na redyskontowanie weksli w instytucjach państwowych, komunalnych, Banku Polskim oraz w bankach, wskazanych przez Ministra Skarbu; przyjmowanie depozytów, komisowe kupno i sprzedaż papierów wartościowych, notowanych na giełdach polskich, oraz inkasowanie wszelkiego rodzaju dokumentów pieniężnych.

Z operacji tych, poza redyskontem weksli, angażującem odpowiedzialność kasy jako podawcy wobec instytucji redyskontującej, pozostałe, ze względu na charakter komisowy mają na celu udogodnienie dla publiczności i zwiększenie rentowności kasy.

Poza operacjami, wyraźnie przewidzianemi w samej ustawie, Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych ma prawo udzielać zezwolenia na dokonywanie jeszcze innych czynności bankowych, z których najważniejszemi dla kas są: zaciąganie pożyczek, udzielanie gwarancji, komisowy zakup monet złotych i dewiz dla wkładców kasy lub związku poręczającego, udzielenie kredytu pod zastaw towarów, przyjmowanie przedstawicielstw Banku Polskiego oraz banków państwowych i komunalnych, wynajmowanie safes'ów, prowadzenie rachunków bieżących, przekazowych i korespondencyjnych (kontokorrentowych), wystawianie przekazów i akredytyw, wreszcie pozbywanie wierzytelności hipotecznych i nieruchomości (za zgodą związku poręczającego) oraz lombar własnych papierów wartościowych (z zachowaniem ustawowego stosunku ich wartości ogólnej do sumy wkładów oszczędnościowych).

Jako czynność charakteru założycielskiego wspomnieć wreszcie wypada uprawnienienie kas do organizowania zakładów zastawniczych (lombardów) na zasadach, jakie zostaną ustalone przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Podczas gdy jedne z ostatnio przytoczonych operacji — jak zaciąganie pożyczek, pozbywanie hipotek i lombard papierów wartościowych — zmierzają ku zwiększeniu płynności zasobów kasy w bezpośrednim interesie wkładów, inne (rachunki bieżące, przekazowe, korespondencyjne, przekazy akredytywy), mają na celu obok podwyższenia rentowności kasy ułatwienie stosunków pieniężnych prowincji z ośrodkami gospodarczemi Państwa oraz rozwój ważnego dla Państwa bezgotówkowego obrotu płatniczego, popieranego dotychczas na prowincji przez niewystarczające pośrednictwo oddziałów Banku Polskiego, banków państwowych i prywatnych oraz urzędów pocztowych, działających w zastępstwie P. K. O.

Zaznaczyć należy, że przyznanie kasom prawa dokonywania operacji charakteru wykonawczego (przekazowych, żyrowych i t. p.), stanowi niejako wstępny krok do zamierzonego upowszechnienia tych obrotów drogą powołania do życia central wyrównawczych (związków żyrowych) kas oszczędności, co z jednej strony da możność ujednolicenia nowoczesnych form

płatniczych, z drugiej zaś doprowadzi do koncentracji środków obrotowych publicznych instytucji pieniężnych, niezmiernie ważnej dla konsolidacji ruchu kapitalizacyjnego.

Przyznając komunalnym kasom oszczędności tak szerokie uprawnienia w dziedzinie czynności bankowych, prawodawstwo polskie nie pozostawia im jednakże bezwzględnej swobody wyboru takich lub innych operacji wedle uznania władz kasy. W dbałości o przeprowadzenie naczelnej zasady, wyrażonej w art. 1-ym Rozporządzenia Prezydenta: „zadaniem komunalnych kas oszczędności jest ułatwiać gromadzenie oszczędności i ich oprocentowanie oraz uprzystępniać ludności tani kredyt", prawodawca uzależnił przyznanie kasom większego lub mniejszego zakresu czynności od stopnia rzeczywistej potrzeby, wynikającej z miejscowych warunków gospodarczych.

Ocenę tego ustawa powierza czynnikowi społecznemu w postaci organów samorządowych oraz władzy państwowej w osobach Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu. Do pierwszych należy obowiązek uchwalenia statutu kasy, ustalającego jej działalność, do drugiej zatwierdzenie tej uchwały i zezwolenie na czynności, jakie zostały uznane za celowe i potrzebne.

To ograniczenie swobody kas w wyznaczaniu sobie zbyt szerokiego zakresu czynności, kładąc tamę dążnościom do odbiegania bez istotnej potrzeby od ich zadań bezpośrednich, zapobiega niebezpieczeństwu zatracenia przez kasy oszczędności charakteru zakładów użyteczności społecznej.

Dr. Adam Tadeusz Adam
i Bolesław Mrozowski.

Komunalne Kasy Oszczędności w świetle nowego ustawodawstwa.

Cel i zadania komunalnych kas oszczędności.

Przejawiający się od roku 1927 okres znacznej stabilizacji stosunków gospodarczych, zarówno na arenie światowej, jak i w naszym Państwie wpłynął na wzmożenie dążności do akumulacji własnych kapitałów i odrodzenia tą drogą naszego życia gospodarczego. Zrozumienie tej prawdy, że dźwignięcie się gospodarstwa narodowego jest zależne nietyle od drobnych injekcji kapitałów zagranicznych, lecz od naturalnego przypływu tychże do gospodarki w następstwie procesu zaoszczędzenia wartości własnej produkcji (kapitalizacji) skierowało uwagę miarodajnych czynników na rozwój kas oszczędności.

Rozwój ruchu oszczędnościowego jest w dużej mierze uzależniony od psychicznego ustosunkowania się mas do zagadnienia oszczędności. Oddziaływanie na tę psychikę przez zapewnienie wkładom oszczędnościowym pełnego bezpieczeństwa, przy jednoczesnem dość wysokiem oprocentowaniu oto zagadnienie, od którego w pierwszym rzędzie zależnym jest rozwój procesu kapitalizacji.

Ten moment ma przedewszystkiem ustawodawca na oku przy konstruowaniu nowych przepisów o komunalnych kasach oszczędności. Widzimy to zarówno z określenia, że zadaniem komunalnych kas oszczędności jest „gromadzenie oszczędności i ich oprocentowanie", jak również z nałożonego na związek komunalny, jako związek poręczający, bezwzględnego obowiązku odpowiedzialności za zobowiązania kasy z tytułu wszelkich wkładów oszczędnościowych.

Pod tym kątem widzenia przeprowadza ustawodawca szereg przepisów o formach lokaty kapitałów, określając szczegółowo sposób i stopę ich zabezpieczenia, jakoteż normuje cały ustrój Kasy. Ustawodawca pragnie bowiem z jednej strony, przez udzielenie komunalnym kasom oszczędności osobowości prawnej, dać im swobodę dostosowania działalności do swych zadań, bez wpływu postronnych czynników, z drugiej znów strony dąży do zapewnienia ścisłej kontroli ze strony związków poręczających nad rozwijaniem przez kasy tej działalności, do jakiej powołane zostały. Wreszcie, aby zachęcić ludność do lokat w formie wkładów oszczędnościowych w tychże instytucjach zapewnia ustawodawca wkładom oszczędnościowym ulokowanym w komunalnych kasach oszczędności szereg przywilejów jak np. charakter lokat z bezpieczeństwem prawnem (pupilarnem) oraz prawo składania książeczek oszczędnościowych władzom państwowym i komunalnym, jako wadjów i kaucyj; nadto uwolnił przychody z wkładów oszczędnościowych na książeczkach oszczędnościowych od obowiązku opłacania podatku od kapitałów i rent. Wreszcie dla umożliwienia mobilizacji (puszczenia w obieg) lokat oszczędnościowych nadaje ustawodawca książeczkom oszczędnościowym komunalnych kas oszczędności (nawet imiennym), charakter dokumentów na okaziciela, ułatwiając w ten sposób ich przenoszenie (obrót bezgotówkowy).

Gromadzenie oszczędności stanowi wprawdzie główne zadanie komunalnych kas oszczędności, nie wyczerpuje jednak całego zakresu ich działania. Ustawa szczegółowo wylicza szereg czynności, do których spełnienia są komunalne kasy oszczędności uprawnione. Uczynienie przez ustawodawcę zastrzeżenia, że komunalne kasy oszczędności mogą wykonywać tylko te czynności, do których je ustawa uprawniła, należy tłumaczyć zarówno negatywnie jak i pozytywnie: ustawodawca z jednej strony zastrzegł się przeciwko skierowaniu działalności komunalnych kas oszczędności w innym kierunku, aniżeli sam ten zakres działalności określił; z drugiej zaś strony wyraził, że komunalne kasy oszczędności winny, w miarę wzrostu swoich zasobów, kierować swą działalność w ten sposób, by wyczerpać przyznany im zakres uprawnień.

Komunalne kasy oszczędności a związki poręczające.

Jeżeli postawimy sobie pytanie : czem są komunalne kasy oszczędności ze względu na swój charakter prawny to odpowiedź znajdziemy w art. 1 R. Pr.*)

*) Uwaga: Skrótem R. Pr. określać będę Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13.IV.1927 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. № 38 poz. 339) natomiast skrótem „Rozp. Wyk." — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dnia 26.III.1928 r. (Dz. Ust. № 44 poz. 424).

który je określa, jako „zakłady komunalne o własnej osobowości prawnej".

Komunalne kasy oszczędności są zakładami komunalnemi. Są tedy instytucjami, powołanemi przez związki komunalne w interesie publicznym dla przeprowadzenia pewnych zadań społecznych. Jako instytucje społeczne, nie są one przedsiębiorstwami obliczonemi na zysk; zadaniem ich jest „ułatwić gromadzenie oszczędności, oraz uprzystępniać ludności tani kredyt". Z samego sformułowania przez ustawę zadań komunalnych kas oszczędności, widocznem jest podkreślenie charakteru użyteczności publicznej komunalnych kas oszczędności. Nie będąc jednak przedsiębiorstwami obliczonemi na zysk, nie są przecież komunalne kasy oszczędności instytucjami filantropijnemi: zasada samowystarczalności musi kierować całą ich działalnością.

Kasy oszczędności posiadają własną osobowość prawną. Określenie to ma charakter negatywny w stosunku do związku komunalnego, który kasę do życia powołał i ją poręcza. Z pojęcia zakładu komunalnego nie wypływa bowiem odrębność tego zakładu od osobowości związku komunalnego: zakład komunalny, nie będący odrębną osobą prawną, nabywa prawa wprost dla swego związku komunalnego i w jego imieniu zaciąga zobowiązania; zarząd związku komunalnego orzeka we wszystkich sprawach zakładu i niemi dysponuje; zakład komunalny niema też odrębności majątkowej, chociażby majątek przydzielony zakładowi był administrowany oddzielnie od pozostałego majątku komunalnego.

Z chwilą jednak uzyskania osobowości prawnej, komunalne kasy oszczędności wyodrębniają się od związku poręczającego: mogą nabywać same dla siebie prawa, oraz zaciągać obowiązki w swojem imieniu: posiadają też prawnie oddzielny majątek jak również własne organa, o ich sprawach stanowiące i niemi zarządzające.

Stosunek ich do związku poręczającego jest unormowany specjalnemi przepisami ustawy oraz statutu, które nie mogą być jednostronną wolą związku poręczającego zmieniane. Związek poręczający posiada w stosunku do komunalnej kasy oszczędności tylko te prawa, które mu wyraźnie ustawą względnie statutem zostały przyznane.

Ze względu jednak na okoliczność, że związek komunalny odpowiada wobec osób trzecich za złożone w komunalnej kasie oszczędności wkłady oszczędściowe, ewentualnie także za inne zobowiązania Kasy — słusznem jest pewne ograniczenie samodzielności komunalnych kas oszczędności na rzecz związków poręczających, przez zapewnienie im dozoru nad kasami.

To też ustawodawca zastrzega dla związku poręczającego wpływ zarówno na organizację komunalnej kasy oszczędności, jak i nadzór nad jej działalnością.

A więc związek komunalny uchwala statut dla komunalnej kasy oszczędności, przyczem może, w ramach ustawy, zastrzec dla siebie większy lub mniejszy wpływ na działalność kasy. Przy uchwalaniu statutu, związek poręczający sam określa granice swej odpowiedzialności za zobowiązania kasy, którą może rozszerzyć poza obligatoryjną (konieczną) odpowiedzialność za wkłady oszczędnościowe.

Przyznając komunalnej kasie oszczędności pewną kwotę na kapitał zakładowy, może związek komunalny zastrzec sobie zwrot tej kwoty, o ile ona przekracza sumę 5,000 zł., w granicach tej nadwyżki.

Wpływ na tok czynności wywiera związek komunalny przez zapewnione mu *prawo wyboru Rady Kasy*, przyczem conajmniej połowa członków Rady musi pochodzić z grona ciała stanowiącego odnośnego związku poręczającego.

Ustawodawca w rozporządzeniu wykonawczem zastrzega (§ 13), że można w statucie postanowić, aby przewodniczący organu wykonawczego związku poręczającego, o ile nie jest członkiem Rady lub Zarządu Kasy, — był przewodniczący Komisji Rewizyjnej. W przepisie tym przejawił ustawodawca swą wolę, by dla *przewodniczącego organu wykonawczego związku p ręczającego zastrzeżony był osobisty wpływ* na działalność komunalnej kasy oszczęoności, czy to w charakterze przewodniczącego Rady Kasy, czy Naczelnika Zarządu, czy wreszcie przewodniczącego Komisji Rewizyjnej.

Rozp. Wyk. dopuszcza (§ 8) aby w statucie było zastrzeżone, że *wybór Naczelnika Zarządu Kasy podlega zatwierdzeniu ze strony* wyraźnie wymienionego organu *związku poręczającego,* przyczem temuż organowi można zastrzedz *prawo zawieszania Naczelnika Zarządu w urzędzie.*

Przepisy, w dalszym ciągu, uprawniają związek poręczający do bezpośredniej ingerencji w sprawy Kasy:

1) na żądanie organów związku poręczającego winien Przewodniczący Rady Kasy *zwołać posiedzenie Rady* w sprawach w odnośnem żądaniu wyszczególnionych;

2) *w wypadku zawieszenia przez Naczelnika Zarządu uchwał Rady Kasy* winien tenże sprawę przedłożyć do decyzji, wskazanemu statutem, organowi związku poręczającego;

3) *w sprawach, w których przepisane jest quorum dla Rady Kasy* — o ile posiedzenie nie dojdzie do skutku, z powodu braku wymaganej ilości członków. Naczelnik Zarządu zawiadomi o tem związek poręczający, którego organ wynonawczy może zarządzić zwołanie posiedzenia Rady; na tak zwołanem posiedzeniu wystarczy obecność więcej niż połowy liczby członków Rady;

4) w statucie można zastrzec, że *decyzje organów kasy w pewnych sprawach*, statutem wyraźnie określonych *podlegać mają zatwierdzeniu* ze strony wskazanego organu związku poręczającego;

5) związek poręczający może zastrzec w statucie kasy dla swych, statutem wskazanych organów i w przypadkach oraz na warunkach statutem określonych *prawo zawieszania uchwał organów kasy lub wstrzymania wykonania ich zarządzeń*;

6) w terminie Rozp. Wyk. określonym, winno być przyjęte przez Radę Kasy *sprawozdanie z działalności Kasy wraz z bilansem, oraz zamknięcia rachunków* i przekazane organowi wykonawczemi związku poręczającego, celem powzięcia co do niego uchwały przez organ stanowiący tego związku;

7) stałą kontrolę nad komunalną kasą oszczędności sprawuje związek poręczający za pośrednictwem *Komisji Rewizyjnej;*

8) związek poręczający może wreszcie uchwalić dobrowolną *likwidację komunalnej kasy oszczędności,*

jednak taka uchwała wymaga zatwierdzenia władz nadzorczych.

Dodać należy, że związkowi poręczającemu przysługuje *prawo zaciągnięcia* w komunalnej kasie oszczędności, którą poręcza, *oprocentowanych pożyczek terminowych do wysokości 10%* (wzgl. za zezwoleniem władz nadzorczych 20%) wkładów oszczędnościowych.

Skoro omówiliśmy prawa *związku poręczającego wobec komunalnej kasy oszczędności*, przystąpić należy do omówienia jego wobec niej *obowiązków*. Jak wyżej zaznaczyliśmy, związek poręczający musi uposażyć komunalną kasę oszczędności *w kapitał zakładowy*, którego minimalną wysokość określa ustawa na 5,000 zł. Nadto powinien związek poręczający pokryć *koszta związane ze zorganizowaniem komunalnej kasy oszczędności* (lokal, urządzenie wewnętrzne i t. p.)

Związek poręczający, jak sama jego nazwa mówi, *przyjmuje odpowiedzialność (poręcza) za zobowiązania komunalnej kasy oszczędności* w granicach uchwały gwarancyjnej. Tu wyjaśnić należy, że odpowiedzialność związku poręczającego wynika jedynie wobec osób trzecich; a więc nie odpowiada on wobec samej kasy, nawet, gdyby ta z jego przyczyny poniosła szkodę (wyjąwszy, gdyby przyjął wobec niej na zasadzie specjalnej umowy odpowiedzialność za tę czynność, która szkodę spowodowała). Wobec osób trzecich odpowiada związek poręczający, ale tylko sukcesywnie (następczo) t. j. w tym wypadku, gdyby wierzyciel nie znalazł zaspokojenia w aktywach kasy. W tym wypadku nastąpić-by jednak musiała przymusowa likwidacja Kasy.

Komunalne kasy oszczędności mogą być zorganizowane przez związki komunalne miejskie, powiatowe i wojewódzkie. Dwa lub więcej związków komunalnych, jeżeli zamierzają zorganizować wspólnie komunalną kasę oszczędności, powinny utworzyć w tym celu osobny związek międzykomunalny, który w stosunku do wspólnie zorganizowanej komunalnej kasy oszczędności jest związkiem poręczającym. Zwiazek międzykomunalny (Rozp. Prez. Rzecz. z dn. 22.III.1928 roku o związkach międzykomunalnych Dz. U. Nr. 39, poz. 386) może obejmować różnotypowe związki komunalne: a więc zarówno np. związki powiatowe, jak i powiat z miastem wydzielonym, jak również powiat z miastem, czy z miastami niewydzielonymi ze związku powiatowego. W danym wypadku do związku międzykomunalnego zorganizowanego dla powołania do życia komunalnej kasy oszczędności, nie mogą tylko należeć gminy wiejskie i osady. Należy dążyć do tego, aby związki komunalne, będące zbyt słabe, by móc zorganizować i rozwinąć zdrową i silną kasę oszczędności, łączyły się z sobą dla powołania do życia wspólnym sumptem jednej komunalnej kasy oszczędności. Szczególnie zalecić należy zawarcie takiego związku między powiatowemi miastami niewydzielonemi lub miastami wydzielonemi, posiadającemi jednak mniej, niż 100,000 mieszkańców. Tam, gdzie miasta są zbyt słabe do zorganizowania miejskiej kasy oszczędności — powinny powiatowe kasy oszczędności zaspakajać potrzeby kredytowe także ludności miejskiej. Tymczasem doświadczenie uczy nas, że wskutek tego, iż element miejski nie jest należycie reprezentowany w Sejmikach, nie znajdują interesy ludności miejskiej swego zastępcy w Radzie Kasy: następstwem tego jest, że Zarządy kas oszczędności mają przedewszystkiem, a często wyłącznie, na uwadze interesy rolnika, z pominięciem potrzeb ludności miejskiej.

Stan ten powoduje reakcję, dążność miast do organizowania miejskich kas oszczędności, której jednak nie zawsze odpowiada możność dania odpowiedniej podstawy powołanej do życia instytucji. To też władze nadzorcze, stojąc na gruncie zdrowego rozwoju społecznych instytucji gospodarczych, nie powinny akceptować tego rozwiązania, pomimo pełnego zrozumienia potrzeb kredytowych ludności miejskiej. Jedynem rozwiązaniem tego problemu jest powołanie do życia związku międzykomunalnego, dla zorganizowania i prowadzenia komunalnej kasy oszczędności, któryby obejmował powiatowy i miejskie związki komunalne. W statucie związku międzykomunalnego zostałby określony udział poszczególnych kontrahentów w kasie, ich odpowiedzialność za zobowiązania kasy oraz zasady rozwijania działalności kasy ze stosunkowem uwzględnieniem potrzeb kredytowych powiatu i miasta.

Związek międzykomunalny jest osobą prawną odrębną od osobowości związków komunalnych, które go zorganizowały.

W stosunku do zorganizowanej przez siebie komunalnej kasy oszczędności wchodzi związek międzykomunalny we wszelkie prawa i obowiązki związku poręczającego, z wykluczeniem bezpośredniej ingerancji związków komunalnych, które tworzą związek międzykomunalny. Moment ten należy sobie dokładnie uświadomić przy konstruowaniu statutu związku międzykomunalnego. Związki komunalne tworzą związek międzykomunalny, ustanawiają dlań statut i wybierają zgodnie z nim, organy związku międzykomunalnego, któremi są: rada i zarząd związku. Po zatwierdzeniu statutu związku międzykomunalnego przez władze nadzorcze, rada związku międzykomunalnego uchwala statut komunalnej kasy oszczędności i wybiera organy tejże kasy. Otóż zwracam uwagę na okoliczność, że Rozp. Prez. o kasach oszczędności (art. 5) przewiduje, iż conajmniej połowa członków Rady Kasy musi pochodzić z grona organu stanowiącego związku poręczającego, którym w danym wypadku jest rada związku międzykomunalnego. Nadto rada związku międzykomunalnego wybiera ze swego grona Komisję Rewizyjną komunalnej kasy oszczędności. Wreszcie zwracam uwagę, że rada związku międzykomunalnego jest organem, który przyjmuje sprawozdania Rady i Zarządu Kasy oraz Komisji Rewizyjnej i udziela organom kasy absolutorjum. Wynika z tego, że Rada związku międzykomunalnego musi być odpowiednio liczna by móc tym obowiązkom podołać.

(D. c. n) *Dr. Adam Goldfinger.*

Ze Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności.

W ciągu stycznia biuro Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności, oprócz normalnych bieżących czynności, ukończyło pracę nad wzorami ksiąg rachunkowych dla komunalnych kas oszczędności. Część wzorów już wydrukowano, pozostałe są w druku i w ciągu najbliższych dni zrzeszone Kasy otrzymają zarówno komplet wzorów, jak okólnik instrukcyjny.

Lustracje kas w styczniu nie były przeprowadzane, z powodu choroby nietylko obu lustratorów, lecz i części personelu biurowego. Dłuższa nieobecność tych kilku osób pociągnęła za sobą pewne zatamowanie prac związkowych. Z początkiem jednak lutego czynności lustracyjno-instrukcyjne zostaną wznowione.

Zapowiadany na styczeń termin rozpoczęcia kursu dla pracowników komunalnych kas oszczędności musiał być, również z powyższych przyczyn, przesunięty na koniec lutego. Ostateczny termin rozpoczęcia kursu będzie zakomunikowany kasom po zebraniu Zarządu Związku, które odbędzie się w dn. 9 lutego r.b.

W ciągu stycznia zgłosiły przystąpienie do Związku komunalne kasy oszczędności: powiatu Janowskiego w Janowie Lub. i powiatu Włodzimierskiego we Włodzimierzu. Razem Związek Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie zrzesza obecnie 94 komunalne kasy oszczędności, w tem 88 powiatowych i 6 miejskich.

Wiadomości bieżące

Ponowne przedłużenie terminu przerachowania i konwersji zobowiązań Skarbu Państwa z lat 1918 i 1920.

Ustawa z dn. 19 grudnia 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 3/1929 r. poz. 22) przedłuża do dnia 31 grudnia 1929 roku termin składania zgłoszeń o wyższe przerachowanie pożyczek państwowych z lat 1918 i 1920.

Amortyzacja 5% pożyczki konwersyjnej z r. 1924.

W myśl art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17 września 1926 r. w sprawie ustalenia wysokości emisji i przeznaczenia użycia 5% pożyczki konwersyjnej, wypuszczonej na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17 marca 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 96 poz. 561), w dniu 2 stycznia r.b. zostały zamortyzowane w drodze wykupu obligacje 5% pożyczki konwersyjnej: r. 1924 na sumę 3.528.000 złotych.

Wyszczególnienie zamortyzowanych obligacyj według odcinków i numerów podane jest w załączniku do obwieszczenia Ministra Skarbu, zamieszczonego w numerze 23 Monitora Polskiego z dn. 28 stycznia 1929 r. Pozatem wykazy zamortyzowanych obligacyj można nabywać w Urzędzie Pożyczek Państwowych w Warszawie, oraz we wszystkich kasach skarbowych.

Wykładnia ustawy o opłatach stemplowych.

W numerze 2 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z dn. 23 stycznia 1929 r. ogłoszono następującą wykładnię ustawy o opłatach stemplowych.

Skróty u. o. s. — ustawa o opłatach stemplowych z dnia 1 lipca 1926 r. (DURP. Nr. 98, poz. 570).

r. w. s. — rozporządzenie wykonawcze z dnia 20 listopada 1926 r. (DURP. Nr. 123, poz. 713).

196. (Art. 111 i 157). Wykładnię Nr. 163, ogłoszoną w Nr. 20 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z r. 1928 uzupełnia się następującym ustępem koncowym:

Odpis pełnomocnictwa, zaświadczony przez notarjusza, podlega opłacie w wysokości 3 zł. względnie 1 zł., przewidzianej w art. 111 u. o. s. oraz opłacie, przewidzianej w art. 157 u. o. s. t. j. po 20 gr. od każdej pełnej lub zaczętej stronicy. Kwota opłaty, należnej w myśl artykułu 157 u. o. s. nie może przewyższać kwoty opłaty, należnej w myśl art. 111 u. o. s. (L. D. V. 1394/6/28).

197. (art. 147). Podania o zastosowanie art. 49 u. o. s. podlegają opłacie stemplowej według zasad, przewidzianych w art. 147 u. o. s. (D. D. V. 11355/6/28).

Opłaty stemplowe przy obrocie papierami %%.

W numerze poprzednim naszego czasopisma w „wiadomościach bieżących" podaliśmy notatkę o opłatach stemplowych od obrotu papierami %%.

Do powyższej notatki należy obecnie dodać, że wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu nie dotyczy wypadków, gdy deklaracja zastawnicza na papiery wartościowe została złożona przy udzielaniu otwartych kredytów, od których została pobrana opłata stemplowa 0,1%. W tym wypadku deklaracja zastawnicza podlega—w myśl wyjaśnienia Ministerstwa Skarbu zamieszczonego w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu Nr. 29/1927, wykładnia Nr. 98—opłacie w wysokości złotych 3.

Z Banku Polskiego.

Bank Polski podaje do wiadomości, że dn.1 lutego 1929 r. puszczone zostaną w obieg 10-złotowe bilety bankowe z datą 20 lipca 1926 r., które różnią się od dotychczasowych tylko drobną zmianą w wykonaniu znaku wodnego. Zamiast dat panowania Bolesława Chrobrego znajduje się nad jego podobizną liczba „10", u dołu zaś litery „zł.".

Tylko indywidualne zezwolenia dla komunalnych kas oszczędności na zaciąganie pożyczek.

Zarówno na wystąpienie jednego z p.p. Wojewodów, jak na wystapienie Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności o udzielenie komunalnym kasom oszczędności generalnego zezwolenia na zaciąganie pożyczek (§ 52 ust. 2 statutu normalnego), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych reskryptem z dn. 2 stycznia 1929 r. Nr. S. G. 1501/2/28 odpowiedziało następująco:

Na pismo z daty i w sprawie podanej w nagłówku Mi-

nisterstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu oznajmia, że nie widzi możności udzielenia komunalnym kasom oszczędności województwa warszawskiego generalnego zezwolenia na zaciąganie pożyczek, gdyż z brzmienia § 50 rozporządzenia wykonawczego do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 339), wynika, że tego rodzaju zezwolenia, których udzielenie uzależnione jest od pewnych określonych warunków, można udzielać jedynie w każdym indywidualnym wypadku, przyczem odnośny wniosek zainteresowanej kasy, poparty przez związek poręczający winien być zaopatrzony miarodajną opinją Pana Wojewody.

Handel zagraniczny Polski w 1928 r.

Główną troską 1928 r. było zjawisko biernego bilansu handlowego. Deficyt ten był wprawdzie z góry przewidywanym skutkiem napływu kapitałów zagranicznych w związku z pożyczką stabilizacyjną, niemniej jednak ze względu na jego długotrwałość nasuwa szereg obaw i zmusza zarówno czynniki rządowe jak i cały ogół do bacznego śledzenia jego przejawów. Z uwagi na koniec roku zachodzi konieczność przeprowadzenia porównawczego przeglądu z latami poprzedniemi.

W ciągu pięciu lat obroty handlu zagranicznego przedstawiały się następująco:

	Przywóz w mil. złot.	Wrost procent. w por. z rokiem poprzednim	Wywóz w mil. złot.	Wztost procentowy w por. z rokiem poprzednim	Saldo deficyt — nadwyż. +
Rok 1924	2.543	+ 32.4%	2.177	+ 5.9%	— 366
„ 1925	2.756	+ 8.4%	2.188	+ 0.5%	— 568
„ 1926	1.541	— 44.2%	2.246	+ 2.7%	+ 705
„ 1927	2.896	+ 87.9%	2.515	+ 12.0%	— 381
„ 1928	3.361	+ 16.0%	2.508	— 0.2%	— 853

Rrzywóz posiada jak widzimy tendencję stale wzrastającą, za wyjątkiem r. 1926, w którym import uległ gwałtownemu skurczeniu wskutek zachwiania się złotego. W porównaniu z rokiem 1927 przywóz w roku 1928 jest o 32% wyższy. Rozwój wywozu jest bardziej regularny i naogół wykazuje słabą ale stałą dążność do rozwoju. W porównaniu z rokiem 1924 wzrost wywozu wyraża się cyfrą 15%. Deficyt bilansu handlowego jest jak widzimy zjawiskiem stałem za wyjątkiem nienormalnego roku 1926. Pozostałość ujemna netto bilansu handlowego wyniosła za 5 lat—1,463,000 tys. złotych.

Kształtowanie się handlu zagranicznego Polski w poszczególnych miesiącach 1928 r. wskazuje poniższe zestawienie w miljonach złotych:

		Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Rok 1928 razem
Ogółem	Przywóz	271.2	270.4	372.1	265.5	296.5	289.5	288.2	258.2	272.8	277.2	261.1	238.4	3.361.7
	Wywóz	218.4	197.8	208.3	184.5	201.8	192.0	201.5	196.4	204.3	239.7	**255.1**	209.2	2.508.0
	Saldo	—52.8	—72.6	—163.8	—81.1	—94.7	—97.5	—86.7	—62.4	— 68.5	—38.5	— 6.0	—29.2	— 853.7
Artykuły spożywcze i zwierzęta	Przywóz	43.2	39.6	52.7	58.3	88.7	13.3	68.8	44.6	50.6	47.7	32.4	38.3	658,3
	Wywóz	71.5	62.4	66.6	57.2	65.4	55.6	56.9	53.5	63.8	83.7	108.9	79.7	825.8
	Saldo	+28,3	+22.8	+13.8	— 1.1	—32.8	—27.7	—11.9	+ 8.9	+13.2	+36.0	+76.6	+41.4	+ 167.5
Surowce i wyroby przemysł.	Przywóz	228.0	230.8	319.4	207.3	197.7	206.2	219.4	214.2	222.2	229.5	228.7	200.1	2.703.4
	Wywóz	146.9	135.4	141.9	127.3	135.8	136.4	144.6	142.8	140.6	154.9	**146.2**	129.5	1.682.2
	Saldo	—81.1	—95.4	—176.6	—80 0	—61.9	—69.8	—74.7	—71.4	—81.6	—74.6	—82.5	—70.6	—1.021.2

Przywóz ogółem poza marcem, w którym dla uprzedzenia podwyżki stawek celnych nastąpił nadzwyczajny wzrost, pozostał mniej więcej na poziomie 275 miljonów złotych, podczas gdy wywóz waha się na poziomie około 200 milj. złotych. Saldo naogół wykazuje od marca zniżkową tendencję dochodzi w listopadzie do pozostałości ujemnej w wysokości 6 miljonów zł.

Przywóz artykułów spożywczych i zwierząt jest w porównaniu z rokiem 1927 o 3% niższy. Równocześnie wywóz tych artykułów uległ o 31 miljonów złotych zwiększeniu. W rezultacie pozostałość dodatnia tej grupy wyniosła 167 miljonów złotych wobec 123 miljonów złotych w r. 1927.

W dziale surowców i wyrobów przemysłowych przywóz wzrósł w ciągu roku 1928 o 21% w porównaniu z rokiem poprzednim. Wywóz natomiast utrzymał się na poziomie około 140 milj. zł. miesięcznie co odpowiada mniejwięcej stanowi roku poprzedniego. W rezultacie pozostałość ujemna z 504 milj. zł. w roku 1927 wzrosła do 1.021 w 1928 r. Ciężar wywozu tych artykułów spoczywa na artykułach masowych (nieobrobionych) czego jaskrawym przykładem jest okoliczność, że materjały opałowe i pędne (węgiel, drzewo i ropa) reprezentują wagowo 90% naszego wywozu, a wartościowo blisko 50%.

Wracając do analizy handlu zagr. za miesiąc grudzień widzimy w porównaniu z poprzednim miesiącem spadek zarówno po stronie przywozu jak i wywozu. Naogół należy stwierdzić, że poziom przywozu z grudnia 1928 r. jest najniższy w porównaniu z całym rokiem, a ponieważ główna część spadku zaszła w grupie surowców i wyrobów przemysłowych, widocznem jest, że rozpęd inwestycyjny kraju osłabł, nastąpiło zapewne zaspokojenie najkonieczniejszych potrzeb inwestycyjnych kraju, co może w roku przyszłym przynieść decydującą ulgę w zakresie handlu zagranicznego. Charakterystycznym znamieniem kształtowania się przywozu jest fakt zmniejszenia się głównie przywozu wyrobów gotowych przy równoczesnym wzroście importu surowców.

Spadek przywozu zaznaczył się w następujących artykułach: skóry i futra (— 42) milj. zł., obuwie (— 1,5), garbniki i tłuszcze techniczne (— 2,3), tkaniny wełniane i jedwabne (—3.3), narzędzia rzemieślnicze, silniki, formy i opału (—4 2).

Spadek wywozu w grudniu w porównaniu z listopadem wynosi 45.9 milj. zł. w czem 29.3 milj. zł. przypada na artykuły spożywcze i zwierzęta, a 16.6 milj. zł. na surowce i wyroby przemysłowe. W dziale artykułów spożywczych spadek zaznaczył się prawie we wszystkich pozycjach: (jęczmień, groch i fasola (— 10.7), cukrów (— 5,1), jaja (— 4,2), paszy (— 2,4), spirytus (— 2.9) miljonów złotych.

W dziale surowców i wyrobów przemysłowych nastąpił najsilniejszy spadek wywozu drzewa (— 12.6 milj. zł.), nasion (— 2.2), benzyny (olejów i smarów) (— 1.4). Zwiększył się natomiast eksport lnu o 2.6 milj. zł. i materjałów włókienniczych o 2 milj. złotych.

Giełda pieniężna w Warszawie.

1 lutego 1929 r.

Tendencja na giełdzie w ostatnich paru tygodniach nie uległa zmianie: w dalszym ciągu panowała apatja i bezczynność. Ostatnio notowano: Bank Dyskontowy Warszawski 138, Małopolski w Krakowie 27, Bank Polski 192-192.50, Zw. Sp. Zarobk. w Poznaniu 86, Siła i Światło 128-132, Warsz. Tow. fabr. cukru 41.50; Firlej 55, Łazy 7, Warsz. tow. kop. węgla 96, Nobel 22.50, Norblin 206, Ostrowieckie ser. a 93-95, Parowozy 28, Rudzki 40, Starachowice 37.25-37,50, Zjednoczone browary 225.

Notowania giełdowe papierów procentowych państwowych i hipotecznych.

	Wartość nominalna	Styczeń 24	25	26	28	29	30	31
Papiery proc. w złotych w złocie								
8 proc. L. Z. Banku Gospod. Krajowego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
8 proc. L. Z. Państwowego Banku Rolnego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
8 proc. Obligacje Banku Gospod. Krajowego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
Listy zastawne w wal. zagr.								
7 proc. Tow. Kred. Przem. Polskiego*)	1 funt. sterl.							
8 proc. „ „ „ „ **)	1 funt sterl.	— 89		—		—		
7 proc. „ „ „ Ziem. Warsz. ser. 1928 r.	1 dol.			86	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ „ „ „ 1924 r.	1 dol.	—		—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ we Lwowie			—	—	—	—		—
7 i pół proc. Oblig. Zjedn. Zakł. Przem. K. Scheiblera i L. Grohma na serrji 1	1 dol.							
Papiery procent. państwowe								
5 proc. Państw. poż. konwersyjna	100 zł.	67	67	67	67	67	67	67
5 proc. Konwers. poż. Kolej. 1926 r.	100 zł.	59	59	59	59	59	59	59
6 proc. Pożyczka Dolarowa 1919/20 r.	100 dol.				—	—	—	
10 proc. Pożyczka Kolejowa	100 fr. w zł.	102.50	102.50	102.50	102.50	102.50	102.50	102.50
5 proc. Pożyczka prom. ser. II 1926 r.	5 dol.	104-103	103	103-103.25 103	103.25-103.50	103.50-103.25	103.50 103.75 -103.50	103.50-104 -103
7 proc. Pożyczka Stabil. 1927 r.	100 dol.	—	—	92	92	—	—	92
4 proc. Pożyczka prem. Inwestycyjna	100 zł. w zł.	112-111.50-		111-111.50		112		111.25-110.50
Listy zastawne								
4 proc. Tow. Kredytu Ziemskiego	100 zł.	—	—	—	42.20	42.75 43	—	43
4 pół proc. „ „	100 zł.	49	49	49-49.35	49.45	50-50.75 50.45	50.75 51.50	50-49.65
8 proc. „ „ „	100 zł.	75	75	75		75	75	75-75.50
4 pół proc. „ m. Warszawy	100 zł.	—	—	49.25				
5 proc. „ „	100 zł.		55.50	53.50-53.75	54-54.25		54	
8 proc. „ „ „	100 zł.	69.50-67.25	67.75-70	69.50	69.75-70.25	70.75-71-70.75	70.50-69.75	69.50-69-69.15
5 proc. „ „ „ Częstochowy	100 zł.	—	—	—	—	—	—	
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—		—
5 proc. „ „ „ Kalisza	100 zł.	—	—	—	—	—	62	—
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ „ Kielc	100 zł.	—	—	46.50	—	—	—	
5 proc. „ „ „ Lublina	100 zł.	—	—	—	—	—	—	
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
10 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	77
4 pół proc. „ „ Łodzi	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	64.75-65
8 proc. „ „ „	100 zł.	65	65	65	64.75-65	65	—	
5 proc. „ „ Piotrkowa	100 zł.	—	—	—	—		—	
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	62	—			—	—
5 proc. „ „ Radomia	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—		76
10 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	76	76.25	—	76.50	—
5 proc. „ „ Siedlec.	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
10 proc. „ „ „	100 zł.	71		—	71.50	72.50	72.50	
Obligacje								
6 proc. Polskiego Banku Komunalnego	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ II em.	100 zł.	—	—		—	—	—	—
8 proc. „ „ III em.	100 zł. w zł.		—		—	—	—	

*) Zgodnie z ustawą monetarną według rozporządzenia Prezydenta załączonego do rozporządzenia min. Skarbu z d. 23/IV 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 37. poz. 401 z r. 1924.

**) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

Sprawozdania komunalnych kas oszczędności za 1928 r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem z dnia 17 stycznia r.b. № S. G. 869/5 zarządziło, aby wszystkie komunalne kasy oszczędności sporządziły i przesłały do Urzędów Wojewódzkich najpóźniej do dn. 10 lutego r. b. sprawozdanie roczne, według urzędowego wzoru, zawierające: bilanse, rachunki strat i zysków oraz dane statystyczne na dzień 31 grudnia 1928 roku.

O ile komunalna kasa oszczędności w powyższym terminie nie mogłaby dostarczyć Urzędowi Wojewódzkiemu wskazanych danych, to powinna nadesłać bilans brutto (bez rachunku strat i zysków) oraz dane statysteczne. Sporządzenie sprawozdań w tej formie nie uwalnia jednak kasy od przesłania w późniejszym czasie bilansu netto oraz rachunku strat i zysków.

Ze szczególnym naciskiem Ministerstwo zaznacza, że wszystkie komunalne kasy oszczędności, bez względu na to, czy powstały w 1927 r. lub wcześniej, czy też dopiero w 1928 roku, powinny skierować do Urzędów Wojewódzkich wspomniane materjały rachunkowe i statystyczne.

Powyższe zarządzenie, ustalające wyjątkowo w roku bieżącym wcześniejszy termin sporządzenia sprawozdań, pozostaje w związku koniecznością opracowania odpowiednich materjałów na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu.

Ze swojej strony dodajemy. że wyjaśnienie nasze, zamieszczone w „Poradniku“ w numerze I-szym naszego czasopisma z dnia 20 b. m. w sprawie sporządzenia formalnych zamknięć rachunkowych przez kasy, uruchomione w drugiej połowie 1928 roku, jest aktualne. Jak bowiem wyjaśniliśmy ponownie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, kasy te nie będą

zmuszane do sporządzania bilansów netto z rachunkiem strat i zysków, natomiast w zupełności wystarczy, jeżeli sporządzą tylko bilans brutto na dz. 31 grudnia 1928 r. i wiadomości statystyczne.

Drugi międzynarodowy Kongres Oszczędnościowy w Londynie.

Zgodnie z uchwałą Stałego Komitetu Międzynarodowego Instytutu Oszczędnościowego drugi Kongres Oszczędnościowy odbędzie się w Londynie w dniach 7—12 października r. b.

Program Kongresu obejmuje: w dn. 7 października otwarcie Kongresu, sprawdzanie mandatów oraz inne formalności;

w dniu 8, 9 i 10-go października — dyskusje nad zgłoszonymi referatami.

w dniu 11-go bankiet uroczysty i zamknięcie kongresu;

w dniu 12-go wycieczki.

Projektowane jest również zorganizowanie na czas trwania Kongresu wystawy obejmującej: urządzenie kas (maszyny rachunkowe, buchalteryjne, do pisania, skarbce, meble biurowe i t. d.), materjały propagandowe oraz statystykę, formularze, druki kasowe etc.

Eksponaty przejdą na własność Miądzynarodowego Instytutu, celem utworzenia przy nim Muzeum Oszczędnościowego.

Referaty zgłoszone na Kongres obejmują zagadnienia następujące:

1) Główne usługi: jakie kasy oszczędności oddają swym wkładcom i związkom komunalnym; 2) postęp w rozwoju kas oszczędności od pierwszego kongresu międzynarodowego i kierunek ich działalności w porównaniu z jego uchwałami;

a) organizacja i prawodawstwo dotyczące kas oszczędności;

b) propaganda oszczędności, w szczególności śród robotników i klasy średniej;

c) ochrona oszczędności emigrantów;

d) określenie granic, w jakich kasy oszczędności wykonują czynności bankowe bez uszczerbku dla swych celów

3) Międzynarodowy Instytut Oszczędnościowy; 4) Działalność uboczna kas oszezędności: porady w sprawach lokat, układanie budżetów etc.; 5) Działalność wychowawcza kas oszczędności; 6) Propaganda oszczędności za pomocą kina; 7) Współczesne systemy wkładów oszczędnościowych, uzupełniających wkłady na książeczki.

Cenę karty uczestnictwa oznaczono na Ł. 1. — Koszt podróży z Warszawy do Londynu (jedną stronę) wyniesie: w kl. II—314,90 zł. wzgl. 292,40 zł. (zależnie od klasy statku na przestrzeni Hook van Holland—Londyn).

Zgłoszenia uczestnictwa przyjmuje Biuro Zjazdów Instytucji Oszczędnościowych w Polsce (Warszawa, Jasna 9).

„Przegląd Gospodarczy".

Wyszedł z druku № 2 „Przeglądu Gospodarczego" z r.b o treści następującej: „Zagadnienie etatyzmu i neoetatyzmu w Polsce"—Andrzej Wierzbicki; „W przededniu doniosłych rokowań" — E. R.; „Umowa handlowa polsko-węgierska" — Kas; „Polubowne załatwienie sprawy Chorzowa" — L.L.; „Protokół sowiecko-niemiecki" — Dr. T. Łychowski; „Kryzys gospodarki planowej w Z.S.S.R."—St. Glass; „Likwidacja zatargu o płace w niemieckim przemyśle żelaznym"—J. Bolesta.

Całości zeszytu dopełniają działy: Rynek pieniężny, Rynki towarowe, Kronika.

„Rolnik Ekonomista".

Wyszedł z druku № 2 „Rolnika ekonomisty" organu Związku Polskich Organizacyj Rolniczych.

Numer zawiera w treści: artykuły pp. J. Gościckiego p.t. „Rynek zbożowy w Polsce w bieżącym roku gospodarczym" i p. St. Nowakowskiego p. t. „O stratach, jakie ponosi gospodarstwo społeczne, przez nieumiejętne przechowanie nawozu stajennego", sprawozdanie z działalności Związku Polskich Organizacyj Rolniczych, przegląd zagraniczny. kronikę krajową, kronikę zagraniczną, przegląd piśmiennictwa krajowego i zagranicznego, recenzja i sprawozdania oraz statystykę."

Wielkanocna ulotka propagandowo-reklamowa

Biuro Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych wydaje dwubarwną wielkanocną ulotkę propagandowo-reklamową, wymiaru 30 $\times$ 21 ctm., z tekstem zalecającym jako podarunek książeczkę oszczędnościową i podającym kapitalizację drobnych wkładów miesięcznych w okresach 5, 10, 15 i 20 lat.

Wzór pierwszej stronicy ulotki zamieszczamy obok.

Cena ulotki wynosi zł. 40 za 1000 egz. oraz koszt przesyłki pocztowej.

Przy zamówieniach (nie mniej 1.000 egz.), uskutecznionych przed dniem 15-ym lutego zamieszczane będą bezpłatnie, pod obrazkiem, firma i adres instytucji zamawiającej: Natomiast nadruk firmy po 15-ym lutego r. b. kosztować będzie złotych 10 od każdego tysiąca egzemplarzy.

Zamówienia kierować należy: do Biura Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych—Warszawa, ul. Jasna № 9, konto czekowe P.K.O. 15.400; lub do administracji naszego pisma.

Druk Jana Górnickiego Nowy-Świat № 57. Tel. 152-16.